

NAFARROAKO PARLAMENTUKO

ALDIZKARI OFIZIALA

X. legegintzaldia

Iruña, 2023ko urtarrilaren 30a

14. ZK.

A U R K I B I D E A

A SAILA:

Foru lege proiektuak:

—10-23/LEY-00001. Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Foru Lege proiektua (2. or.).

A saila:
FORU LEGE PROIEKTUAK

10-23/LEY-00001. Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Foru Lege proiektua.

Nafarroako Parlamentuko Mahaiak, 2023ko urtarrilaren 23an egindako bilkuran, honako erabaki hau hartu zuen, besteak beste:

Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko Lege Organikoaren 19.1.a) artikulua aitortzen dion legegintza-ekimena erabiliz, Nafarroako Gobernuak, 2023ko urtarrilaren 18an hartutako Erabakiaren bidez, Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Foru Lege proiektua igorri dio Nafarroako Parlamentuari.

Hori horrela, Legebiltzarreko Erregelamenduko 127. artikuluan ezarritakoarekin bat, Eledunen Bartzarri entzun ondoren, hona ERABAKIA:

1. Xedatzea Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Foru Lege proiektua prozedura arruntari jarraituz izapidetu dadila.

2. Migrazio Politiketako eta Justiziako Bartzordeari ematea proiektu horretaz irizpena emateko ahalmena.

3. Nafarroako Parlamentuko Aldizkari Ofizialean argitara dadin agintzea.

Proiektua argitaratzen denetik hilabete bateko epea irekiko da, **2023ko otsailaren 23ko eguerdiko hamabietan** bukatuko dena. Epe horretan, Erregelamenduko 128. artikuluan ezarritakoarekin bat, talde parlamentarioek, foru parlamentarien elkarteek eta foru parlamentariet zuzenketak aurkezten ahalko dizkiote proiektuari.

Iruñean, 2023ko urtarrilaren 23an

Lehendakaria: Unai Hualde Iglesias

Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Foru Lege proiektua

Zioen azalpena.

Atariko titulua. Xedapen orokorrak.

1. artikulua. Xedea.
2. artikulua. Diskriminazioaren kontzeptua.
3. artikulua. Aplikazio-eremua.
4. artikulua. Ekintza positiboak.
5. artikulua. Definizioak.

I. titulua. Prebentzio eta babes neurriak.

1. kapitulua. Arrazakeria eta xenofobia prebenitzeko mekanismoak.

6. artikulua. Diskriminaziorik ezeko printzipioa txertatzea politika publikoetan.
7. artikulua. Aitortza eta babes instituzionala.
8. artikulua. Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko planak.
9. artikulua. Ordezkaritza egokia.
10. artikulua. Prestakuntza.
11. artikulua. Digitalizazioa eta adimen artifiziala (AA).
12. artikulua. Kontratazioa eta dirulaguntza publikoak.
13. artikulua. Arrazismoaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Nafarroako Kontseilua.

2. kapitulua. Arrazakeria prebenitzeko eta hari aurre egiteko politika publikoak.

14. artikulua. Hezkuntzaren arloko neurriak.
15. artikulua. Lanaren eta enpleguaren arloko neurriak.
16. artikulua. Osasunaren arloko neurriak.

17. artikulua. Etxebizitzaren arloko neurriak.
18. artikulua. Gizarte zerbitzuen arloko neurriak.
19. artikulua. Segurtasunaren, babes zibilaren eta larrialdien arloko neurriak.
20. artikulua. Komunikazioaren eta sare sozialen arloko neurriak.
21. artikulua. Kirolaren, aisiaren eta denbora librearen arloko neurriak.
22. artikulua. Kulturaren arloko neurriak.
3. kapitulua. Arrazakeriatik babesteko mekanismoak.
23. artikulua. Arrazakeriari eta xenofobiari aurre egiteko arreta.
24. artikulua. Diskriminazioaren aurkako klausula eta eskubideen defentsa.
25. artikulua. Froga-zamaren inguruko erregelak.
26. artikulua. Errepresalien aurkako babesa.
27. artikulua. Eragile juridikoentzako prestakuntza.
28. artikulua. Hirugarren sektoreko entitateei laguntzea eta neurri espezifikoak.
29. artikulua. Mentoretza-programak elkartean.
30. artikulua. Elkarteen aitortza eta parte-hartzea.
- II. titulua. Erreparazioa.
31. artikulua. Justizia errestauratiboa.
32. artikulua. Neurri espezifikoak.
33. artikulua. Auzi estrategikoak.

ZIOEN AZALPENA

I

Azken urteetan zabaltzen joan dira arrazagatiko diskriminazioaren kontrako borroka eta arraza edo etniagatiko diskriminazioaren debekuarekin lotutako tresna juridikoen garapena, bai nazioarte osoan bai Europan. Esparru orokor gisa hartuta, Nazio Batuen Batzar Nagusiak 2015ean ezarritako Garapen Jasangarriko Helburuen artean, 16.aren helburua da “Garapen jasangarrirako, gizarte baketsuak eta inklusiboak sustatzea, justiarako aukera ematea guztientzat eta maila guztietan eraginkorrak, arduratsuak eta inklusiboak diren instituzioak eraikitzea”.

Berdintasuna eta diskriminazio eza oinarrizko printzipio gisa jasota daude Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean (Nazio Batuen Batzar Nagusiak 1948an onetsia), eta zuzenbide autonomoaren izaera ematen zaio Eskubide Zibil eta Politikoen 1966ko Nazioarteko Itunean. Arrazagatiko diskriminazio modu guztiak desagerrarazteari buruzko Nazioarteko Konbentzioa (1965) erreferentziako esparru espezifikoa da diskriminazio mota horretarako.

Giza eskubideen nazioarteko esparruan berdintasuna substantiboa denez, estatuak beharturik daude arrazagatiko diskriminazioaren kontra borrokatzeko politika espezifikoak eta neurri eraginkorrak hartzea, Konbentzioaren interpretazioa errealitatera egokitzen joateko.

Europako Kontseiluaren esparruan, berdintasunaren eta diskriminazio ezaren printzipioa jasota dago Erroman, 1950eko azaroaren 4an, onetsitako Giza Eskubideen eta Oinarrizko Askatasunen Babeserako Hitzarmenaren 14. artikuluan. Era berean, Arrazakeriaren eta Intolerantziaren kontrako Europako Batzordeak, berme organismoa baita, 16 gomendio plazaratu ditu gai espezifiko batzuei buruz, hala nola, antigitanismoa, enplegua, polizia, etab., foru lege hau egiteko funtsezko iturburu izan direnak.

Horrez gain, pentsatzekoa denez, Europako Batasunaren Tratatuaren 2. artikuluan ere aipatzen da. Balio horiek Europar Batasuneko estatu guztienak dira, ezaugarri hauek dituen gizarte batean: pluralismoa, diskriminazio eza, tolerantzia, justizia, elkartasuna eta gizonen eta emakumeen berdintasuna. Xedapen hori, Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Gutunaren 21. artikulurekin batera, Europako sorrerako zuzenbidearen oinarri juridikoa da, eta estatu bakoitzak Europar Batasunean onartzen denean bete beharreko ondare europarraren parte da. Europako zuzenbide eratorria Kontseiluaren 2000/43/EE Zuzentzarauan mamitzen da, bertan arautzen baita pertsonen tratu berdintasunaren printzipioaren aplikazioa, haien arraza- edo etnia-jatorria gorabehera.

Europar Batasunaren Arrazakeriaren kontrako Ekintza Planak, 2020-2025 aldikoak, aitortzen du egiturazko arrazakeria badela, eta estatuei dei egiten die hala dela aitortzeko eta politika proaktibo bidez gaiari heltzeko. Horrez gain, kontuan hartzekoa da EBren Esparru Estrategikoa, 2020-2030 aldikoa, Ijito Herriaren Berdintasun, Inklusio eta Parte-hartzearen aldekoa, zeinaren bidez premiatzen baitira Batasuneko estatuak proaktiboagoak izatera arrazakeriaren kontrako borrokan,

oro har, eta antigitanismoaren kontrakoan, bereziki.

Europako Parlamentuak ere adierazi du diskriminazio, gorroto eta intolerantzia mota orean kontrako borroka areagotu beharra dagoela, Europar Batasunean giza eskubideen egoera azaltzen duen 2022ko uztailaren 22ko Ebazpenean, Batasunean oinarritzko eskubideen egoerari buruzko 2020ko eta 2021eko txostenean oinarrituta; ebazpen horretan Batasunari eta Batasuneko estatuak bultzatzen ditu diskriminazio askotarikoaren arazoa gehi dezatela beren berdintasun arloko politketan.

Europako Parlamentuaren 2019ko martxoaren 26ko Ebazpenak, jatorri afrikarreko pertsonen Europar dituzten oinarritzko eskubideei buruzkoak, eskatzen die Batasuneko estatuak eta instituzioei aitor dezatela jatorri afrikarreko pertsonen arrazakeria, diskriminazioa eta xenofobia pairatzen dutela bereziki, eta, oro har, berdintasun falta giza eskubideak eta oinarritzko eskubideak baliatzeko, egiturazko arrazakeriaren pareko egoera alegia, eta pertsona horiek eskubidea dutela berdintasun falta horien aurrean babesa jasotzeko, norbanako gisa eta talde gisa, esate baterako neurri positiboak ezarri haien eskubideak sustatzeko eta osotara eta berdintasunez balia ditzaten.

Azkenik, Europako Parlamentuaren 2022ko martxoaren 8ko Ebazpenak, arrazakeriaren kontrako borrokan kulturak, hezkuntzak, hedabideak eta kirolak betetzen duten zereginari buruzkoak, azpimarratzen du Europako gizarteetan gero eta aniztasun kultural handiagoa dagoela eta gero eta gehiago direla atzerrian jaiotakoak eta haien ondorengoak, eta kultura, hezkuntza eta kirola funtsezkoak direla gizarte irekia sustatzeko, mundu guztia adeitasunez hartzen duena. Horrez gainera, garrantzitsutzat jotzen du historian zehar pertsona horiek egindako ekarpena eta haien legatua Europako kultura eta ezagutzarako, eta aitortzen du arrazakeria oso sustraitua dagoela gizartearen eta estekaturik bere sustrai kulturekin, herentziarekin eta arau sozialekin.

Estatuan, 1978ko Konstituzioaren 14. artikulua aldarrikatzen du berdintasunerako eta diskriminazio ezerako eskubidea, eta horretarako arrazoi bereziki arbuigarrien artean aipatzen ditu jaiolekua, arraza, sexua, erlijioa edo iritzia, eta debekatzen du beste edozein inguruabar pertsonal edo sozialek eragindako diskriminazioa.

Neurri fiskalei, administratiboei eta arlo sozialei buruzko abenduaren 30eko 62/2003 Legearen 35. artikulua bidez egin zen Kontseiluaren 2000ko ekainaren 29ko 2000/43/EE Zuzentaraua-

ren 5. artikulua transposizioa. Zuzentarau hori, hain zuzen ere, pertsonen tratu berdintasunaren printzipioa, arraza- edo etnia-jatorria zein den ere, aplikatzeari buruzkoa da. Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako borrokaren esparruan, nabarmendu beharra dago 19/2007 Legea, uztailaren 11koa, Kirol-ikuskizunetan egon daitekeen indarkeria, arrazakeria, xenofobia eta intolerantziaren aurkakoa.

Azkenik, Tratu berdintasunaren eta diskriminazio ezaren aldeko uztailaren 12ko 15/2022 Lege integralak aitortzen du pertsona orok eskubidea duela tratu berdintasunerako eta diskriminaziorik ez jasateko, nazionalitateari begiratu gabe, adingabeak nahiz adinez nagusiak izan, eta legezko egoiliarra izan ala ez, eta adierazten du inork ezin duela diskriminaziorik jasan honakoetan oinarrituta: jaioterria, arraza- edo etnia- jatorria, sexua, erlijioa, sinesmen edo iritzia, adina, desgaitasuna, sexu orientazioa edo identitatea, genero adierazpena, gaixotasuna edo osasun egoera, egoera serologikoa eta/edo patologiak eta nahasmenduak izateko joera genetikoak, hizkuntza, egoera sozioekonomikoa, edo beste edozein baldintza edo ezaugarri pertsonal edo sozial".

Halere, arau-esparru hori osatu behar da estatuko eta autonomia erkidegoko araudiarekin, hala xe ezartzen baitu Europako Batzordearen arrazakeriaren eta intolerantziaren kontrako 7. gomendioak, arrazakeriari eta arrazagatiko diskriminazioari aurka egiteko legegintzaren beharrari buruzkoak, bai eta Europar Batasunaren Arrazakeriaren kontrako Ekintza Planak ere (2020-2025).

Horrenbestez, foru lege honen helburua da, Nafarroako Foru Eraenta Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 44.18 artikuluan garapen komunitarioaren eta berdintasun politiken arloan aitortzen den eskumen eksklusiboaz baliatuz, etnia- edo arraza-jatorrian oinarritutako diskriminazioaren prebentzioa, babesa eta erreparazioa Europako araudiaren babesean sustatuko duten politika publikoak garatzea, eta Nafarroara ekartzea giza eskubideen arloko babes estandar zorrotzenak, garapenerako ezinbesteko bidetzat harturik kohezioa bilatzen duen gizarte aurreratu bati hala egi- tea dagokiolako.

Aurrekarietan aipatu behar da Nafarroako Foru Komunitatean Nafarroako Ijitoen Garapenerako Estrategia (2019-2022) aitzindaria izan dela eta dela antigitanismoaren kontrako borroka helburu estrategikoen artean sartzen, eta bereziki jardun duela gai hauetan: biktimentzako arreta, antigitanismoaren arloko prestakuntza foru administrazioaren maila guztietan, emakumezko ijitoek jasa-

ten duten diskriminazio interseksionala eta datuen beharra egoera modu egokian aztertu eta ijitoen kontrako arrazakeriaren eta haren ondorioen kontrako proiektu eta politika publikoak diseinatzeko.

Nolanahi ere, antigitanismoaz eta tratu berdintasunaren aipamen orokorrez harago joan beharra dago arrazakeriaren eta xenofobiaren funtsari benetan heltzeko, arazo horiek beren izaera propioa dutelako, gizartean errotua. Horretarako, Foru Komunitatea tresna batzuk sortzen joan da, esate baterako Nafarroako Arrazakeriaren kontra Borrokatzeko Plana, Nafarroako Gobernuak 2022ko martxoaren 16an onetsia, zeinean detektatu baitzen, prestakuntza lanetan betetzeko parte-hartze prozesuari esker, gure erkidegoan dauden migratzaileek arrazakeria eta xenofobia egoerak identifikatzen dituztela nafar gizartean, eta egoera horiekin bizi behar dutela eguneroko.

Toki publikoetan maiz sortzen dira arbuio egoerak, batez ere kalean, garraio publikoan edo kontsumo tokietan espaziorako lehia dagoela sumatzen denean. Populazioaren zati batek oztopatu edo arbuizatzen du migratzaileak “beren tokitik ateratzea”. Mikroarrazakeria eta arrazakeria lausotua eguneroko bizimoduan gertatzen dira, garraio publikoa erabiltzean, merkataritzan, gune publikoetan, kirolean, aisialdian.

Egoera hori aldatu behar da politika aktibo eta espezifikoeekin, eta espero dugu foru lege hau horretarako ekarpen erabakigarria izatea, errealitatearen eraldatzeko.

II.

Arrazakeriaren kontrako legeak egiteko, ulertu behar da arrazakeria zer den eta zer mailatan eta nola agertzen den; ulertu arrazakeria fenomeno konplexua eta aldakorra dela, zeinean hiru alderdik jarduten baitute: banakoa, soziala eta instituzionala.

Arrazakeriak botere egitura baten gainean du oinarria, eta horrek ematen die esanahia aurreiritzi sozialei; horrexegatik, instituzionala eta egiturazkoa da, presente dagoelako bizitzaren, kulturaren, gizartean ezartzen diren balio eta harreman guztietan. Eskubideak baliatzea eta ondasun eta zerbitzuak eskuratzea galarazten duten lege edo erregelamenduzko xedapenen bitartez agertzen da. Horrexegatik, erantzuna instituzionala izan behar da beti.

Arrazakeria dagoela aitortzeko, arraza izan behar dugu hizpide, hots, konstruktua sozial bat, zeinak esklabotzaren, Atlantikoan zeharreko giza salerosketaren eta kolonialismoaren bitartez hainbat egitura eta jardunbide ezartzea eragin baitu,

gaur egun arte iraun duten desberdintasun sozial eta ekonomikoak ekarri dituztenak. Arrazakeriak pertsonen arteko dimentsioan jarduten du eta eguneroko egintza indibidual eta/edo kolektiboetan agertzen da. Portaera horiek iruditeria sozialean ugari diren aurreiritzi eta estereotipo historiko batzuekin elikatzen dira, eta horiek, azkenean, legitimatzen dituzte beste talde sozial batzuei buruzko sinesmenak, arrazan oinarritutakoak. Ikuspegi horretatik, Nafarroako Foru Komunitateak ukatzen du giza arrazarik izatea, eta foru lege honetan “arrazajatorria” terminoa erabiltzen da nazioarteko konbentzioetan erabiltzen den terminologia bera erabiltzeagatik eta oraindik deseraiki ez den eta, izatez, diskriminazioa sortzen duen faktore soziologiko hori badela aitortzeagatik.

Azken urte hauetan, arrazakeriaren kontrako antolaketa soziala gero eta handiagoa denez, pertsona eta talde arrazializatuez hitz egiten da arrazializatzea debetearen erdigunera ekartzeko, honela ulertuta: kategorizazio prozesu bat, talde sozialen arteko harreman desorekatuak eragindakoa, eta “arrazajatorria” delako konstruktua soziopolitikoak finkatua, zeina eratzen baita gizakiak identifikatu, bereizi eta desberdintzeko elementu batzuen bidez, ezaugarri fenotipiko, kultural eta/edo erlijio-soekin lotutako irizpideetan oinarrituta. Gaur egun, arrazakeriaren aurkako elkarten sareak esanahi berria eman dionez kontzeptuari, “pertsona arrazializatuak” erabiltzen da arrazakeriaren balizko biktima diren pertsona guztiak izendatzeko.

Hizkuntzak errealitateak eraikitzen ditu eta ekintzarako esparru bat ematen die; horrexegatik, garrantzitsua da aipatzea arrazakeria eta xenofobia ez direla berdinak. Xenofobiak erreferentzia egiten die atzeritarrekiko mesfidantza, gorroto eta etsaitasuneko jarrera, jokabide eta sentimenduei. Desberdintasuna da arrazakeria dela esateko, tartean agertu behar direla arraza adierazleak, eta xenofobiaren erreferentzia, aldiz, atzeritartasuna da. Foru lege honetan erabaki da tituluaren arrazakeria eta xenofobia, biak, mantentzea, zeren, xenofobia arrazakeria modu bat bada ere, gizartean duen garrantzia dela-eta komeni baita haren aipamen espezifikoa egitea.

III.

Foru lege honetan, arrazakeriaren kontrako ikuspegiaren helburu nagusietako bat da sustatzea pertsona arrazializatuak sar daitezkeen bizitza sozial, ekonomiko, politiko eta instituzionalean, eta Nafarroako gizarte osoan presentzia eta ordezkari izan dezaten laguntzea.

Horretarako tresnetako bat ekintza positiboaren erabilera da, praktikan berdintasun erabatekoa

bermatzeko bitarteko gisa. Ekintza positiboari esker neurri espezifikoak har daitezke etnia- edo arraza-jatorriagatik pertsona batzuek dituzten egiturazko desabantailen prebentziorako eta konpentsaziorako. Politika publiko horrekin aitortzen da, batetik, pertsona askok beren etnia- edo arraza-jatorria dela-eta eremu eta eskubide askotara iristeko egin beharreko ahalegin gehigarria, haurtzarotik hasita egiturazko arrazakeriak ezartzen dituen oztopoak gainditzeko, eta, bestetik, aniztasunak gizarte osoarentzat sortzen duen eragin positiboa.

Azkenik, foru lege honetan, arrazakeriaren kontrako ikuspegiak berekin dakar aitortzea ehun sozialaren prozesuak eta estrategia kolektiboak funtsezko tresna bat direla arrazakeriaren kontrako borrokan; eta arrazakeriaren kontrako borrokan esperientzia duten elkarte edo entitateak legitimatuta daudela solaskide nagusi gisa, haiei espazioa emateko eta entzuteko. Horregatik foru lege honen helburuetako bat da arrazakeriaren kontrako kolektiboek sentitzea legea beren prozesuaren emaitza dela, eta izan dadin arrazakeriaren kontrako borrokatzeko prebentzio tresna bat, legearen beraren eta haren analisiak sortzen dituen gogoei zabalkundearen bidez. Gogoeta kolektibo horiek, aldi berean, foru lege hau berrikusi eta hobetzeko tresnarik onena izanen dira.

Giza eskubideen ikuspegia da foru lege honen artikulua guztien inspirazio iturri. Horrekin batera, arau honek genero ikuspegia ere barnean hartzen du, hau da, kontuan izaten du zer desberdintasun dagoen modu sistematikoan emakumeen eta gizonen artean, baldintzetan, egoeretan, beharretan eta asmoetan, arlo guztietako politika guztietan, haien plangintza, garapen eta ebaluazioari dagokienez. Analisi eta lanerako metodologia gisa, ikuspegi horrek ahalbidetzen du emakumeen eta gizonen desberdintasunak ikusgai jartzea eta beraz, langai izatea: aintzat hartzen ditu gizartearen emakumeei eta gizonei ematen zaizkien eginkizunak eta zereginak eta horiei ematen zaien balioa.

Foru lege honek ikuspegi intersektionala ere bere egiten du. Europar Batasuneko Arrazakeriaren aurkako Ekintza Planak (2020-2025) ezartzen duenez, ikuspegi intersektional batek sakontzen du egiturazko arrazakeriaz dugun ezagutza eta erantzunak eraginkorragoak izatea lortzen du. Ikuspegi horretan aztertzen da desberdintasun sozialen adierazle desberdinek nola elkar gurutzatzen duten eta gurutzaketa horiek nola laguntzen duten zapalkuntza, diskriminazio edo pribilegio agerpen bereziak sortzen. Diskriminazio-arrazoi bat baino gehiago aldi berean elkartzeak diskriminazio espezifiko mota bat sortzen du, berezko

ezaugarriak dituen zapalkuntza-modu bat alegia. Kontua ez da diskriminazio-arrazoiak metatzea, baizik eta haien arteko gurutzaketak sortzen duen diskriminazioa diskriminazio baturaz bestelakoa dela. Ikuspegi horrek eskatzen du testuinguru batean nagusitzen diren botere dinamikak eta desberdintasun sistemak aitortzea eta aztertzea, eta horiei aurre egiteko modu substantiboan eta intentzioarekin lan egitea.

Genero ikuspegia ikuspegi intersektionalarekin konbinatu behar da. Ildo horretan doa Arrazagatiko Diskriminazioa Desagerrarazteko Batzordeak dioena bere 25. gomendio orokorrean, generoaren lotutako arrazagatiko diskriminazioez ari dela (2000).

Horrenbestez, arreta espezifiko ematen zaio matxismoaren eta arrazakeriaren arteko intersektioari, emakume arrazializatuak uzten baititu egoera bereziki zaurgarrian eta indarkeriaren menpe egoteko arrisku handiarekin.

IV.

Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko foru legeak 33 artikulua ditu, hiru tituluatan banatuta.

Atariko tituluan aplikagarriak diren xedapen orokorrak jasotzen dira. Foru lege honen xedea ezartzen da, hau da, baldintzak sustatzea, berdintasunerako eta etnia- edo arraza-jatorriagatik diskriminatua ez izateko oinarrizko eskubidea benetakoa eta eraginkorra izan dadin, Nafarroako Foru Komunitatean, bizitzaren arlo eta etapa guztietan. Diskriminazioaren eta arrazakeriaren kontzeptuak eta tipologia zehazten dira, bai eta aplikazio eremua eta ekintza positiboa jasotzea ere.

I. tituluan prebentzio eta babesaren arloan aplikatu beharreko neurriak arautzen dira. Arrazakeriaren prebentziorako mekanismoak ezartzen ditu, hala nola aitortza instituzionala, arrazakeriaren eta xenofobiaren kontra borrokatzeko planak, administrazio publikoko langileen trebakuntza, gardentasuna adimen artifiziala delakoari dagokionez eta kontratazio eta dirulaguntza publikoei dagokiena. Horrez gain Arrazismoaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Nafarroako Kontseiluaren sorrera ere jasotzen du, kontsulta eta parte-hartzerako organo gorena izan dadin Nafarroako Foru Komunitatean etnia- edo arraza-jatorriagatiko diskriminazioaren arloan.

Era berean, hainbat arlotan arrazakeriari aurrea hartzeko eta haren kontra borrokatzeko politika publikoak arautzen ditu: hezkuntza, lana eta enplegua, osasuna, etxebizitza, gizarte zerbitzuak, segurtasuna, babes zibila eta larrialdiak,

komunikazioa eta sare sozialak, kirola, aisia eta denbora libre, eta kultura.

Bukatzeko, arrazakeriaren aurkako babes mekanismoak ezartzen ditu, esate baterako Arrazakeriari eta xenofobiari aurre egiteko Nafarroako Arreta Zerbitzua, errepresalien kontrako babesa, operadore juridikoentzako prestakuntza eta hirugarren sektoreko entitateentzako eta Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren kontra lan egiten duten elkarteentzako laguntza, bereziki pertsona arrazializatuen edo gutxiengo etnikoetako pertsonen parte-hartze adierazgarria eta nabarmena dutenentzat.

Azkenik, II. tituluan aitortzari eta erreparazioari dagokion guztia xedatzen da, barne hartuta, esanahi eta ondorio bereziak dituelako, ijito herriaren aitortza eta pertsona beltz esklabizatuen Atlantikokoan zeharreko salerosketak eragindako kaltea. Bukatzeko, aurreikusten da abian jartzea auzi estrategikoak gizartea eraldatzeko potentzialtasuna duten garrantzizko gaietan.

Errealitate konplexuetarako soluzio errazik ez dagoela aitortuta, foru lege honek justizia errestituratuaren erabilerearen alde egiten du, arrazakeriaren ondorioei dagokien prebentzio eta erreparazio tresna egokia delakoan. Ikuspegi horretatik abiatuta, aitortzen da aurreiritziak gainditzeko eta eraldaketa sozialerako biderik indartsuena dela pertsonen arteko solas errestituratuoa, adierazpen zintzoa, entzute aktiboa eta enpatikoa eta akordio adostuen bidez soluzio amankomunetara iristeko gaitasuna.

Jardunbide errestituratu komunitarioak judizializatu gabeko gatazkak prebenitzeko eta konpontzeko tresnak dira, bai eta gizarte-kohesioa sustatzekoak ere, helburu dutenak konfiantzazko, errespetuzko eta zaintzako baldintza kolektiboak sortzea, sor daitezkeen gatazkak komunitateak berak kudea ditzan hasierako faseetan eta modu espontaneoan.

ATARIKO TITULUA **Xedapen orokorrak**

1. artikulua. Xedea.

Foru lege honen xedea da baldintzak sustatzea, berdintasunerako eta etnia- edo arraza-jatorriatik diskriminatua ez izateko oinarriko eskubidea benetakoa eta eraginkorra izan dadin, Nafarroako Foru Komunitatean, bizitzaren arlo eta etapa guztietan.

Foru lege honen helburua da diskriminazio mota oro saihestea, arrazoi hauetako edozein horretarako aitzakiatzat hartzen denean: lurralde

edo nazio jatorria eta xenofobia, arraza, jatorri etnikoa edo larruazalaren kolorea, eta edozein arrazakeria mota, antisemitismoa edo antigitanismoa, kasu, hizkuntza edo kultur identitatea, edo etnia- edo arraza-jatorriaren beste edozein ezaugarri, inguruabar edo adierazpide, egiazkoa nahiz egotzia, nazioarteko zuzenbideko tresnek aitortzen dituztenak.

Horretarako, politika publiko batzuk ezarriko dira, helburu izanen dutenak etnia- edo arraza-jatorriatik diskriminazioaren aurrean prebentzioa, babesa eta erreparazioa sustatzea, arreta berezia emanez emakumeen eta gizonen berdintasunari eta sexu eta genero aniztasunaren errespetuari, bai eta desgaitasuna duten pertsonen eskubideei eta irisgarritasun unibertsalari ere; aitortuko da ehun sozialaren prozesuak eta estrategia kolektiboak funtsezko tresna bat direla arrazakeriaren aurkako borrokan, eta Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren kontrako borrokan lan egiten duten elkarteak solaskide nagusi gisa legitimatuko dira.

2. artikulua. Diskriminazioaren kontzeptua.

Foru lege honen ondorioetarako, «tratu berdintasunaren printzipioa» etnia- edo arraza-jatorriatik diskriminaziorik eza da. Mota hauek daude:

– Zuzeneko diskriminazioa: pertsona batek bizi duen egoera, jasotzen duen tratua okerragoa denean bere antzeko egoeran edo egoera parekagarrian dagoen beste pertsona batek jasotzen duena, jaso izan duena edo jasoko lukeena baina, etnia- edo arraza-jatorriatik.

– Zeharkako diskriminazioa: itxuraz neutroa den xedapen, irizpide, interpretazio edo jardunbide batek etnia- edo arraza-jatorri jakin bateko pertsonak desabantaila berezian jartzen dituztenean beste pertsona batzuekiko, salbu eta xedapen, irizpide edo jardunbide hori objektiboki justifikatuta badaiteke helburu legitimo batez, eta salbu eta helburu hori lortzeko bitartekoak egokiak eta beharrezkoak badira.

– Loturagatiko diskriminazioa: pertsona batek edo talde batek desabantaila edo diskriminazioa jasaten duenean pertsona edo talde batekin duen loturagatik edo harremanagatik, bere etnia- edo arraza-jatorria dela-eta.

– Oker batengatik diskriminazioa: pertsona bat edo pertsona-talde bat bere etnia- edo arraza-jatorriatik diskriminatzen dutenean, hautemate oker baten ondorioz.

– Diskriminazio interseksionala: diskriminazio-arrazoi bat baino gehiago aldi berean elkartzeak diskriminazio espezifiko mota bat sortzen du, berezko ezaugarriak dituen zapalkuntza-modu bat alegia.

– Arraza-segregazioa: arraza-kategorietan oinarrituta pertsona taldeak marjintzeko, baztertzeko eta diskriminatzekeo prozesu instituzionalizatuak; hainbat esparrutan ager daiteke, hainbat modutan, hezkuntzan, lan munduan, etxebizitzaren arloan, toki publikoetan eta ondasun eta zerbitzuak eskuratzean.

– Jazarpena: diskriminaziotzat hartzen da baldin eta nahi ez den portaera bada, pertsona baten arraza- edo etnia-jatorriarekin loturik, haren helburua edo ondorioa bada pertsonaren duintasunari erasotzea eta beldurrezko ingurune bat sortzea, edo etsaitasunezkoa, apalgarria, umiliagarria edota iraingarria.

– Diskriminatzekeo agindua: diskriminaziotzat hartzen da pertsona beren etnia edo arrazagatik zuzenean edo zeharka diskriminatzekeo agindu edo jarraibide oro.

3. artikulua. Aplikazio-eremua.

Foru lege hau Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta foru sektore publiko instituzionalari aplikatzen zaie, azken hau Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta foru-sektore publiko instituzionalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legearen 2.1 artikuluan definitzen den moduan. Aplikatuko zaie, halaber Nafarroan bizi diren, dauden edo jarduten duten pertsona fisiko edo juridiko pribatuei ere, foru lege honetan eta gainerako ordenamendu juridikoan jasota dauden baldintzetan eta irismenarekin.

4. artikulua. Ekintza positiboak.

Praktikan berdintasuna bermatze aldera, Nafarroako Gobernuak neurri espezifikoak hartuko ditu, prebenitzeko eta konpentsatzeko etnia- edo arraza-jatorriagatik pertsonen modu estrukturalen eragiten dieten egiturazko desabantailak, batez ere diskriminazio askotarikoa eta interseksionala jasaten duten pertsonen kasuan.

5. artikulua. Definizioak.

1. Foru lege honen ondorioetarako, honela ulertuko dira:

Arraza: konstruktua politiko eta sozial bat da, historikoki erabili izan dena pertsonak bereizteko, diskriminazioa eta berdintasun eza sortzen duten kategoria kultural, fenotipiko, erlijioso eta abarretan oinarrituta.

Arrazializazioa: kategorizazio-prozesu bat, gizarteko taldeen arteko desberdintasunezko harremanak sortutakoa, arraza izeneko gizarte-konstruktuan oinarrituta. Prozesu horrek oinarrian ditu gizakiak identifikatzeko, bereizteko eta desberdintzeko elementu batzuk, ezaugarri fenoti-

piko, kultural eta erlijiosoei lotutako irizpide zehatz batzuk kontuan hartuta.

Arrazakeria: talde batek beste bat mende hartzeko eta gutxiagotzeko sistema, zeinak desberdintasunen arrazializazioa oinarri baitu, eta zeinetan artikulatzen baitira dimentsio instituzionala, soziala eta kulturala. Hainbat ideia, diskurtso eta jardunbideren bidez adierazten da: ikusezintasuna, estigmatizazioa, diskriminazioa, bazterkeria, esplotazioa, eraso eta gabetzea.

2. Bereziki foru lege honen bidez arrazakeriaren agerpen hauen kontra jo nahi da:

Egiturazko arrazismoa: ideologia honek instituzionalizaturiko hainbat jarrera, portaera eta jardunbide biltzen ditu, eta horiek diskriminazioa eta gizarte-desberdinkeria eragiten dute arraza-izae-ran oinarrituta. Arrazakeria instituzionala: erakundeen eta antolakundeen funtzionamendua, halakoa non, azkenean, desberdintasunak sortzen baititu herritar taldeen artean, haien jatorriaren edo arrazializazioaren arabera, ondasunak, zerbitzuak eta aukerak banatzeko orduan. Hartan sartzen dira talde arrazializatuak zuzenean nahiz zeharka kalte egiten dieten politikak, jardunbideak eta prozedurak, galarazten dietenak berdintasunezko posizio batera iristea.

Gizarte-arrazakeria: pertsonen artean gertatzen da, eta azaleratzen da eguneroko ekintza indibidualen edo kolektiboen bidez. Ekintza horiek izan daitezke hitzezko erasoak, eraso fisikoak, tratatu txarrak, diskriminazio-jardunbideak edo desberdinkeriak ontzat ematea.

Xenofobia: atzeritarrekiko mesfidantza, gorroto eta etsaitasuneko jarrera, jokabide eta sentimenduei egiten die erreferentzia.

Antigitanismoa: arrazakeria mota espezifikoa, erromani eta ijitoen kontrakoa, arraza nagusitasunaren ideologian oinarritua, zeina deshumanizazio eta arrazakeria instituzionalaren modu bat baita, diskriminazio historiko batek elikatua, besteak beste azaleratzen dena indarkerian, beldurraren diskurtsoan, esplotazioan eta diskriminazio modurik agerikoenean.

Islamofobia: arrazakeria espezifikoa, islamaren jarraitzaileen kontrakoa edo, izan ala ez, halakotzat hartzen direnen kontrakoa. Joera horretaz intolerantzia eta diskriminazio erlijiosoa balitz bezala hitz egin ohi da, arrazarekin zerikusia duela alde batera utzita. Baina arrazakeria mota historiko bat du oinarri, musulmana den beste horren sinesmenak gutxiesten dituen eta, horrenbestez, haren kontrako diskriminazioa eta berdintasunik gabeko estatusa legitimatzen dituen. Isla-

mofobia eta antisemitismoa arrazakeriaren agerpenak dira, kultura eta erlijioa arraza adierazle gisa baliatzen dituztenak.

Beltzen kontrako arrazakeria: instituzioetan, esate baterako hezkuntzan, osasun arretan eta justizian, erroturik dauden politikak eta jardunbideak, Afrika beltzeko jatorriko pertsonen kontrako sinesmenak, jarrerak, aurreiritziak, estereotipoak eta/edo diskriminazioa islatzen eta sendotzen dituztenak.

Sinofobia: Txinako jatorriko pertsonen edo haien ondorengoan, kulturaren edo bien kontrako gorroto eta/edo arbuio mota. Herra horrek ekintza arrazistak eta xenofoboak sortzen ditu, eta horrek komunitate horren aurkako eraso fisikoak, hitzezkoak, psikologikoak eta/edo instituzionalak eragiten.

I. TITULUA Prebentzio eta babes neurriak

I. KAPITULUA Arrazakeria prebenitzeko mekanismoak

6. artikulua. Diskriminaziorik ezeko printzipioa txertatzea politika publikoetan.

Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak eta sektore publiko instituzionalak politika publiko eta jarduera administratibo guztietan txertatuko dute berdintasunaren eta etnia edo arrazagatiko diskriminaziorik ezeko printzipioa.

7. artikulua. Aitorza eta babes instituzionala.

1. Nafarroako Gobernuak lagunduko du Nafarroan arrazializatutako pertsonen diskurtsoei eta narrazioei tokia ematen eta zabaltzen. Bide horretan, kanpaina eta ekintza positiboak babestu eta egiten ditu, aniztasunaren balio positiboa sustatzeko helburuarekin.

2. Era berean, bultzatuko du antolakundeek eta enpresek erantzukizun sozialeko ekintzak egitea, hots, neurri ekonomikoak, merkataritzakoak, lan arlokoak, asistentzialak edo bestelakoak ezartzea, helburua izanik tratu berdintasunerako eta etnia edo arrazakeriagatiko diskriminaziorik ez izateko baldintzak sustatzea antolakunde eta enpresa horietan edo haien ingurune sozialean, zeinek Administrazioaren aholkularitza izan baitezakete proiektuan eta ekintza horien aplikazioan, eta plantillako ordezkariari hartutako neurri horien berri emateko betebeharrarekin.

8. artikulua. Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko planak.

1. Nafarroako Gobernuak Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko plan

bat eginen du, bost urtean behin berrituko dena. Plan hori ezarri eta interpretatuko da estatuan eta Europar Batasunaren esparruan onesten diren arrazakeriaren aurkako planen arabera. Bermatuko da plan horren prestaketan, jarraipenean eta ebaluazioa parte hartzen dutela Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako borrokan lan egiten duten antolakundeek eta pertsona arrazializatuen edo gutxiengo etnikoetako pertsonen parte-hartze adierazgarria eta nabarmena duten elkarteek.

2. Nafarroako Gobernuak behar den bultzada eta laguntza emanen dizkie toki erakundeei, arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko neurriak eta planak gara ditzaten, arrazakeriaren agerpen espezifikoerantzuteko beren eskumenean esparruan. Plan horiek parte-hartze prozesuen bidez egitea sustatuko da, eta Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako borrokan ari diren antolakundeek eta pertsona arrazializatuen edo gutxiengo etnikoetako pertsonen parte-hartze adierazgarria eta nabarmena duten elkarteek egindako lan kolektiboan oinarrituta.

3. Nafarroako Gobernuak gizarte-erakundeak bultzatuko eta babestuko ditu, arrazakeriaren aurka borrokatzeko planak edo jarduera-protokoloak txerta ditzaten etnia- edo arraza-jatorriagatiko diskriminazio-kasuetan.

4. Nafarroako Gobernuak zainduko du administrazio korporatiboek, enpresa-erakundeek, sindikatuek, irabazi-asmorik gabeko erakundeek, partzuergoek eta zerbitzu publikoak kudeatzen dituzten era guztietako entitateek arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako neurri espezifikoak edo protokoloak izatea.

5. Nafarroako Gobernuak bultzatuko du arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako neurriak eta protokoloak egin eta ezar daitezkeen enpresa eta erakundeetan, eta laguntza eta aholkularitza emanen dizkie horiek prestatzeko.

9. artikulua. Ordezkaritza egokia.

Foru lege honen printzipio orientatzailea da, ahal dela, etnia- edo arraza-jatorri minoritarioko pertsonen, eta haien artean emakumeek eta gizonen ere, ordezkariak orekatua izanen dutela foru administrazio publikoak erabakiak hartzeko dituen guneetan, bereziki haiei zuzenean eragiten dieten erabakiak hartzerakoan.

10. artikulua. Prestakuntza.

1. Nafarroako Gobernuak prestakuntza eta sentsibilizazio egokia emanen die profesionali honako hauei buruz: arrazakeria eta etnia edo arrazagatiko diskriminazioa, arrazakeriaren aurka-

ko ikuspegia eta estereotiporik gabeko komunikazio inklusibo eta ez-arrazista. Arreta berezia emanen zaie prebentzio, detekzio, arreta, asistentzia eta suspertze lanak egiten dituztenei honako arlo hauetan: osasuna, hezkuntza, lan mundua, gizarte zerbitzuak, justizia eta segurtasun kidegoak, kirola eta aisia, eta komunikazioa.

2. Era berean, beste administrazio publiko batzuetako transferitu gabeko langileen prestakuntza ere sustatuko du, funtzionarioak izan nahiz lan arlokoak izan, lankidetzaz hitzarmenen bidez edo beste tresna batzuk baliatuz.

11. artikulua. Digitalizazioa eta adimen artifiziala (AA).

Foru Administrazio Publikoan algoritmo-sistemen eta adimen artifizialeko sistemen gardentasunaren eta publikitate teknikoaren printzipioak beteiko dira, sistema horiek trazabilitaterako bidea eman behar baitute, eta ulergarriak eta egiaztagarriak izan. Era berean, bermatuko da adimen artifizialaren erabilerek ukitutako herritarren parte-hartzea, aukera izan dezaten adierazteko egokitzat jotzen duten sistema baten erabilera aldatzea edo erabiltzeari uztea, desberdinkeriak sortzen badituzte edo diskriminatzaileak badira.

12. artikulua. Kontratazioa eta dirulaguntza publikoak.

1. Kontratu publikoen plegu arautzaileetan ezartzen ahalko dira kontratuaren xedearekin lotuta dauden eta neurri batzuk ezartzea baloratzen duten adjudikazio irizpideak, neurri horien bidez aniztasuna modu positiboan ikusgarri egiten bada, eta etnia- edo arraza-jatorri minoritarioko pertsonen gaitasunak aitortzen badira, baita arrazakeriaren eta xenofobiaren kontrako detekzio, prebentzio eta jardun neurriak eta protokoloak ere.

Era berean, kontratuak betetzeko baldintza bereziak ezartzen ahalko dira, aniztasuna modu positiboan ikusgarri egiteko eta etnia- edo arraza-jatorri minoritarioko pertsonen gaitasunak aitortzeko neurriekin lotuta, bai eta arrazakeriaren eta xenofobiaren kontrako detekzio, prebentzio eta jardun neurriak eta protokoloak betetzearekin ere.

2. Dirulaguntzen oinarri arautzaileetan, edo Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak edo hari lotutako edo haren mendeko organismo eta entitateek deitzen dituzten bestelako laguntza publikoetan, dirulaguntzak emateko irizpide objektiboak gehitzen ahalko dira, horien bidez baloratzeko eskatzaileek arrazakeriaren aurka borrokatzeko planak dituzten, aniztasuna sustatzen eta aitortzen parte hartzeagatik aitortza publikoa

duten, eta antolakundearen egituraren etnia- edo arraza-jatorri askotariko langileak dituzten.

13. artikulua. Arrazismoaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Nafarroako Kontseilua.

1. Arrazismoaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Nafarroako Kontseilua sortzen da, Foru Administrazio Publikoan etnia- edo arraza-jatorriak eragindako diskriminazioaren arloan kontsulta eta parte-hartzerako organo gorenari izan dadin.

2. Kontseiluak eginkizun hauek izanen ditu:

a) Kontsulta eta aholkularitza eginkizunak betetzea etnia- edo arraza-jatorriak eragindako diskriminazio eza helburu duten politikak diseinatzeke.

b) Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako borrokan lan egiten duten elkarten parte-hartze kolaboratiboa artikulatzea, batez ere pertsona arrazializatuen edo gutxiengo etnikoetako parte-hartze adierazgarria eta nabarmena dutenena, etnia- edo arraza-jatorriak eragindako diskriminaziorik ez izatea helburu duten politika publikoak planifikatzen, gauzatzen eta haien jarraipena eta ebaluazioa egiten.

c) Nafarroan etnia- edo arraza-jatorriak eragindako diskriminazioaren inguruko egoera orokorra aztertu eta ebaluatzea.

d) Arrazismoaren eta Xenofobiaren aurkako Borrokarako Nafarroako Planari buruzko txostenak egitea, Nafarroako Gobernuak onetsi aurretik.

e) Indarreko arauetan ezartzen zaizkion gainerrak eginkizunak.

3. Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Nafarroako Kontseilua arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako borroka arloko eskumena duen departamentuari atxikita egonen da. Departamentu horrek behar adinako laguntza teknikoa eman beharko dio bere eginkizunak egoki bete ditzan.

4. Arrazismoaren eta xenofobiaren aurka borrokatzeko Nafarroako Kontseiluaren osaketa, antolaketa eta funtzionamendua foru dekretu baten bidez zehaztuko da arauz. Betiere, zein departamenturi dagoen atxikita, hango kontseilaria izanen du buru, eta kide hauek izanen ditu:

a) Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren ordezkariak.

b) Nafarroako toki erakundearen ordezkariak.

c) Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako borrokan ari diren elkarten ordezkariak.

d) Nafarroan pertsona arrazializatuen edo gutxiengo etnikoetakoen parte-hartze adierazgarria eta nabarmena duten elkarten ordezkariak.

II. KAPITULUA

Arrazakeria eta xenofobia prebenitzeko eta hari aurre egiteko politika publikoak

14. artikulua. Hezkuntzaren arloko neurriak.

1. Irakaskuntzaren bidez, berdintasun printzipioan eta etnia- edo arraza-jatorriagatik diskriminatua ez izatekoan heztea bultzatuko da, baita printzipio hori ezagutzea eta ulertzea ere. Horrez gain, jakitera emanen da foru lege hau izan badela, eta honen edukiak azalduko dira.

2. Hezkuntzaren arloko eskumena duen departamentuak beharrezko neurriak ezarriko ditu eskola-segregazioa ezabatzeko, eta bermatzeko ikasleak modu ekitatiboan banatzen direla hezkuntza-maila guztietan.

3. Ikastetxeetako langileentzako prestakuntza eskaintzan prestakuntza espezifikoak egonen da kultura aniztasunari buruz, arrazakeriaren aurkako jarrerari buruz eta ikasle arrazializatuak eta migratuak Nafarroako hezkuntza-sisteman txertatzeari buruz. Prestakuntza horren helburua da modu positiboan ikustea ikasle guztiak, zalantzarik egon ez dadin denek hezkuntza-arrakasta lor dezaketela, eta desorekarik hezkuntza zein lanbide arloko ibilbideak proposatzeko orduan. Horrela, bada, arrazakeriaren aurkako ikuspuntua aplikatuko da bai tutoretzetan bai, zeharka, curriculumak irakastean.

4. Sustatuko da etnia- eta arraza-aniztasun osoaren parte-hartzea hezkuntza komunitateko organoen osaketarako ezarritako bideetatik.

15. artikulua. Lanaren eta enpleguaren arloko neurriak.

1. Nafarroako Gobernuak estrategia autonomiko bat abian jarriko du, politika publiko zehatz batzuekin. Politika horiek helburu izanen dute arraza-diskriminazioa eta enplegu arloko jazarpena ezabatzea, eta parte-hartzea hobetzea, halako moduz non berdintasunez jarduten ahalko duten lan arloan arraza-diskriminazioa gehien paira dezaketen pertsonak.

2. Nafarroako Gobernuak enpleguaren arloko eskumena duen erakundeak enplegu-politika aktiboak sustatuko ditu, sendotzeko eta sustatzeko bai konpetentzia pertsonalak eta profesionalak, bai enplegarritasuna. Politika horiek bide em-

nen dute pertsonak eredu zuzen bat izan dezaten enplegu aukeretarako.

Prestakuntza espezifikoak bultzatuko dira, enplegua lortzeko aukerak sustatzeko pertsona arrazializatu gutxien -bereziki emakumeak- dau- den sektoreetan.

3. Nafarroako Gobernuan lan arloko eskumena duen departamentuak neurri batzuk bultzatuko ditu, bermatzeko arraza edo etniagatik diskriminatu litezkeen pertsonak erakunde profesioaletan eta sindikatuetan afiliatu eta parte hartzeko esku- bidea izatea.

Gizarte-eragileen bitartez bultzatuko da hitzarmen kolektiboetan sartzen direla etnia- edo arraza-jatorriagatik pertsonak diskriminatzeko edozein modu prebenitzeko, ezabatzeko eta zuzentzeko klausulak.

16. artikulua. Osasunaren arloko neurriak.

Osasunaren arloko eskumena duen departamentuak behar diren neurriak hartuko ditu, batetik, osasun-zainketak hartzeko orduan arraza edo etniagatik diskriminazioa desagerrarazteko, eta, bestetik, pertsona arrazializatuen osasun integrala modu positiboan sustatzeko, gainerako herritarren baldintza berberetan. Zehazki:

a) Neurriak hartuko dira ziurtatzeko ez dela etniagatik diskriminaziorik gertatzen osasun-arretan, osasun mentaleko arreta barne. Horretarako, genero-ikuspegi interseksionala eta arrazakeriaren aurkako txertatuko da, eta protokoloak eginen dira pazienteen eta lan-ingurune-ko jokabide arrazistak prebenitzeko. Osasunari buruzko informazioa hainbat hizkuntzatan eman beharko da, pertsonen osasun integralerako zerbitzua bermatzeko, bakoitzaren etnia- edo arraza-jatorria zein den ere, baldintza berdinetan.

b) Osasun-arloko jarrera arrazistak prebenitzeko ekintzak eginen dira hainbat hizkuntzatan (gidak eta prestakuntza-materiala barne).

c) Prestakuntza emanen zaie osasun-arloko eta kudeaketako langileei: osasunerako eskubide unibertsalari, tratu-berdintasunari eta etnia- edo arraza-jatorriagatik diskriminatua ez izateari buruzko edukiak irakatsiko zaizkie. Eduki horien helburua izanen da jendeak hobeki ezagutzea osasun-arreta jasotzearen arloko arauak; hori guztia herritarrak osasun-zerbitzuetara eraginkortasunez iritsiko direla bermatzeko. Bereziki, prestakuntza emanen zaie osasun mentalaren arloko langileei, ematen den arreta arrazakeriaren aurkako ikuspegi kultur arteko batean oinarritua dela ziurtatzeko.

d) Ikerketa-lanak sustatuko dira, osasun-laguntza publikoaren kalitatea ebaluatzeko, eta balioes- teko zer eragin dituen egiturazko arrazakeriak per- tsona arrazializatuen osasunean. Horren helburua da osasun politikak birdefinitzea, lortu nahi baita herritar guztien osasun arloko beharrak ekitatez asetzea.

e) Sustatuko da ezaba daitezela, lan-arloan, arlo sozialean eta eskolakoan, estigma sortzen duten jarrera, arau eta jardunbide oro, bai eta gai- xotasunagatiko diskriminazioa ere, etnia- edo arraza-jatorriarekin interseksionala denean.

17. artikulua. Etxebizitzaren arloko neurriak.

1. Nafarroako Gobernuak neurriak hartuko ditu bizitegi arloko segregazioaren aurka borrokatzeko. Horretarako, Nafarroako bizitegi arloko segrega- zioaren mapa eginen da, zeinean emanen baitira segregazioaren dimentsioei eta maileri buruzko datuak (segregazio larria, bizitegi-kontzentrazio handia, pilaketa edo txabolismo bertikala, esate baterako).

2. Honako gai hauei buruzko informazioa eman- en da, hainbat hizkuntzatan: pertsona arrazializa- tuen eskubideak, etxebizitzaren eta errentamen- duen arloko legeria, diskriminaziozko eta legez kanpoko jardunbideak eta jardunbide horietatik babesteko nahiz jardunbide horiek zehatzeko mekanismoak.

3. Lanbide elkargoek beharrezkoak diren mekanismoak ezarriko dituzte bermatzeko etxebizitza eskuratzeko tratu-berdintasunaren eta diskriminazio ezaren araudia betetzen dela finken salerosketarekin edo errentamendurekin lotutako jarduera profesionaletan.

18. artikulua. Gizarte zerbitzuen arloko neu- rriak.

1. Nafarroako Gobernuak, bere eskumenen esparruan, bermatuko du gizarte zerbitzuak eman- direla etnia- edo arraza-jatorriagatiko inolako diskriminaziorik gabe, eta zerbitzuak eraginkorta- sunez baliatzen direla berdintasunez, zuzentasu- nez eta birbanaketa-justiziaz, gizarte zerbitzuen arloko araudiak ezartzen duen moduan.

2. Bermatuko da tratu berdintasuna eta etnia- edo arraza-jatorriagatiko diskriminaziorik eza per- tsona guztientzat eta oro har ezarritako baldintza berdinetan, eskubide, zerbitzu, prestazio eta laguntza sozialak eskuratzeko.

19. artikulua. Segurtasunaren, babes zibilaren eta larrialdien arloko neurriak.

1. Foru lege honen ondorioetarako, ez da erabi- liko etnia- edo arraza-ezaugarrietan oinarritutako

profilik. Arrazarekin, etniarekin, erlijioarekin edo jatorri nazionalarekin lotutako adierazleak ezin izan- den dira delitu-jokabide baten adierazle gisa erabili.

2. Nafarroako Gobernuak protokolo integral bat prestatuko du gorroto, arrazakeria eta xenofobia delituekin lotutako biktimentzat, helburu nagusia izan den duena: delituen salaketak jasotzea, sare sozialean egiten direnak barne; biktimei arreta, babesa eta orientazioa ematea poliziaren arloan eta larrialdiei ematen zaien arretaren arloan; bikti- mak elkartzen dituzten eta giza eskubideak babesten dituzten erakunde edo elkarteekin koordinatzea.

3. Nafarroako Gobernuak prestakuntza espe- zializatua eskainiko die Foru Komunitateko segur- tasun-indar eta -kidego guztiei eta babes zibilaren eta larrialdien arretan arloan lan egiten duten guz- tiei, honako hauen gainean: etnia- edo arraza-jato- rriagatiko arrazakeria eta diskriminazioa, kultura- aniztasunaren polizia-kudeaketa eta emakume arrazializatuen aurkako indarkeria matxista.

20. artikulua. Komunikazioaren eta sare sozia- len arloko neurriak.

1. Nafarroako Foru Komunitateko hedabideek, publikoek nahiz pribatuek, zein den ere haien difu- sio-bidea, errespetatu beharko dute pertsonen eskubidea tratu berdintasunerako, eta saihestu etnia- edo arraza-jatorriagatiko diskriminazio edo estigmatizazio mota oro informazioaren tratamen- duan, edukietan eta programazioan, mezu komer- zialak eta publizitatea barne.

2. Nafarroako Gobernuak, bere eskumenen esparruan, hedabideen eta informazioaren tekno- logien enpresen independentzia oztopatu gabe, sustatu behar du horietan har daitezen kode deon- tologikoak eta autoerregulaziorako akordioak, aurreiritzi diskriminatzaileak eta estereotiporik gabekoak, lagungarriak direnak honetarako:

a) errespetuzko hizkuntzaren erabilera susta- tzeko, batez ere arrazista eta xenofobia ez den hizkuntza, diskriminatzailea ez dena, orokorrean, hedabideetan terminologia iraingarria desagerra- zten laguntzen duena, mezu komertzialak eta publizitatekoak barne.

b) Gorrotora bultzatzeko diskurtsoak gertatzen direnean, horiek tratatzen eta haiei aurre egiten hedabideek dituzten eskumenak azpimarratzea.

c) 1. artikuluan aipatzen diren kolektibo guztien ordezkariak handitzea.

d) Eraginkortasuna hobetzea berdintasunerako eskubidearen kontra doazen edukiak prebenitzen eta desagerrarazten.

3. Nafarroako Gobernuak, bere eskumenen esparruan, zaindu behar du eduki diskriminazioak zabal ez daitezzen eremu digitalean.

4. Nafarroako Gobernuak kontzientziario kanpainak eginen ditu helburu hauetarako: tratu berdintasuna eta etnia- edo arraza-jatorriagatik diskriminazio eza sustatzea hedabideetan; informazio jarduerak sustatzea foru lege honetan aipatzen diren kolektiboak buruz; gorrotora bultzatzeko diskurtsoez gogoeta sustatzea, eta horiek saihesteko moduei buruzko prestakuntza ematea eta hedabideetan indartzea gai honetako autoerregulazioa. Era berean, Nafarroako Gobernuak prestakuntza-ekintzak sustatuko ditu komunikazioak gaitzeko Nafarroan, sarean lan egin dezaten arrazakeriaren eta gorroto-diskurtsoen aurka-ko mezua zabaltzeko konpromisoarekin, kultura arteko ikuspegitik eta ikuspegi feminista intersektionaletik.

5. Nafarroako Gobernuak irmoki eginen die aurre sare sozialetan ugaritu diren gorroto-diskurtsoei. Horrela, bada, laguntza emanen du Europako Batzordeak sustatutako prozesu batzuetan, zeinetan monitorizatuko baita Europar Batasunak duen jokabide kodea, Interneten gorrotoa legez kanpo sustatzearen kontrako. Era berean, protokolo bat ezartzen lagunduko du, Espainiako estatuan lineako gorroto-diskurtso ilegalaren aurka, Arrazakeriaren eta Xenofobiaren Espainiako Behatokiak (OBERAXE) koordinaturikoa.

21. artikulua. Kirolaren, aisiaren eta denbora librearen arloko neurriak.

1. Nafarroako Gobernuak sustatuko du berdintasunez eta etnia- edo arraza-jatorriagatik diskriminaziorik gabe gauzatu daitezken kirola eta jarduera fisikoa, bai eta aisialdiko eta denbora libreko jarduerak ere.

2. Behar diren neurriak hartuko dira bermatzeko jolas-jarduerak, kirol-jarduerak, aisialdikoak eta denbora librekoak pertsona arrazializatuekiko errespetuz eta berdintasunez eginen direla, aurreiritzi, jazarpen eta indarkeria fisiko edo psikologikoko edozein ekintza saihesteko.

3. Neurriak hartuko dira, bermatzeko behar bezalako prestakuntza izanen dutela kirol-didaktikako, aisialdiko eta denbora libreko profesionalak. Prestakuntza horretan landuko dira arrazakeriaren oinarriak eta errespetua eta edozein eratako diskriminazioaren aurreko babesa. Horretarako, beharrezkoa den harremana ezarriko da kirolaren, aisialdiaren, denbora librearen eta gazteen kudeaketaren arloko entitate publiko edo pribatu nagusiekin.

4. Kirol inklusiboa eta segregaziorik gabea sustatuko da, eta adierazpen arrazista oro desagerraraziko da Nafarroako Foru Komunitatean egiten diren kirol-ekitaldietan.

22. artikulua. Kulturaren arloko neurriak.

1. Nafarroako Gobernuak bermatuko du kulturaren eta sorkuntzaren arloan, bai eta jarduera horiez gozatzean ere, ez dela etnia- edo arraza-jatorriagatik inolako diskriminaziorik gertatuko, eta horietarako sarbidea modu ekitatiboan gertatzeko baldintzak sortuko ditu.

2. Nafarroako Gobernuak sustatuko du kultur bizitzan sartu eta parte hartzea, etnia- edo arraza-jatorriagatik diskriminaziorik ezari lagunduko dioten kultur edukiak sortuz eta zabalduz.

III. KAPITULUA

Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurrean babesteko mekanismoak

23. artikulua. Arrazakeriari eta xenofobiari aurre egiteko arreta.

Nafarroako Gobernuan migrazio-politika gaientan eskumena duen departamentuak arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako arreta zerbitzua emanen du, etnia- edo arraza-jatorriagatik diskriminazioaren inguruan arreta integrala bermatuko, genero-ikuspegi intersektionalerik, eta esku hartzeko neurriak artikulatuko ditu biktimen prebentzio, detekzio, babes eta erreparaziorako, eta aholkularitza juridikoa eta arreta psikosoziala emanen ditu.

24. artikulua. Diskriminazioaren aurkako klausula eta eskubideen defentsa.

Nafarroako Gobernuak eta Nafarroako Arartekoak zainduko dute etnia- edo arraza-jatorriagatik diskriminaziorik ez jasateko eskubidea, eta ofizioz jarduten ahalko dute, aurrez salaketa edo kezarik jaso behar izanik gabe.

25. artikulua. Froga-zamaren inguruko erregelak.

Pertsona batek diskriminazioa alegatzen badu eta diskriminazio hori benetan izan badela frogatzen badu zantzu oinarriak aurkeztuta, aplikatu eginen dira tratu-berdintasunerako eta diskriminaziorik ez izateko Estatuko legerian eta Europar Batasuneko araudian aurreikusitako froga-zamari buruzko arauak.

26. artikulua. Errepresalien aurkako babesa.

Nafarroako Gobernuak behar diren neurriak hartuko ditu pertsona edo talde bat edozein tratu kaltegarri edo ondorio negatibotatik babesteko,

tratu edo ondorio hori jasaten badu diskriminazio egoera bat eragozteko edo geldiarazteko administrazio prozedura batean edo prozesu judizial batean esku hartu, parte hartu edo laguntzeagatik edo helburu berarekin edozein motatako keza, erreklamazio, salaketa, demanda edo errekurtsioa aurkezteagatik. Babesa emanen zaie demanda-tzaileei, biktimei, lekukoei eta, horiez gain, salatuak edozein ekintzaren aurrean duen erreakzioak ukitutako edozein pertsonari.

27. artikulua. Eragile juridikoentzako prestakuntza.

Nafarroako Gobernuak Nafarroako eragile juridikoei prestakuntza espezifikoa emanen die arrazakeriari eta etnia- edo arraza-jatorriagatik diskriminazioari buruz, Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako borrokan lan egiten duten elkarteekin elkarlanean, batez ere pertsona arrazializatuen edo gutxiengo etnikoetako parte-hartze adierazgarria eta nabarmena duten elkarteekin.

28. artikulua. Hirugarren sektoreko entitateei laguntza ematea.

Nafarroako Gobernuak neurri batzuk hartuko ditu laguntza emateko arraza- edo etnia-jatorriagatik diskriminazioaren arloan lanean aritzen diren gizarte entitateei, sentsibilizazio-, prebentzio- eta prestakuntza-lanak zein gizarte-salaketa-lanak egiten dituztenei.

Ildo horretan, balioetsi eginen da, zehazki, arrazakeriaren aurkako jarrera eraldatzailea eta eraginkorra ezartzen laguntzeko ekintzak gauzatu dituzten entitate sozialen lana. Balioetsiko dira, era berean, entitate horiek arrazakeriaren aurkako esku-hartze sozial intersektionalarekin hartua duten konpromisoa, eta pertsona arrazializatuek parte hartzea entitate horien talde teknikoetan eta zuzendaritza-taldeetan.

29. artikulua. Mentoretza-programak elkartean.

Nafarroako Gobernuak mentoretza soziala baloratuko du, iritzita esperientzia horrek aberastu egiten dituela prozesu kolektiboak, autokonfiantza taldean, behar komunen identifikazioa, eta nork bere eskubide eta betebeharrak ezagutzea.

Horrenbestez, Nafarroako Gobernuak bultzatuko ditu mentoretza sozialeko programak, bai elkarten artean bai berdinkideen artean emandako zerbitzuak direnean. Era berean, erreferentziatzeko pertsonen aitortza sustatuko da. Erreferentziatzeko pertsonatzat joko dira lorpen pertsonalak edo profesionalak lortu dituzten pertsonetatik ber-

dinkideen artean konfiantza eta motibazioa sortzen duten horiek.

Emakumeen arteko mentoretza sustatuko da, bereziki, laguntzen baitu segurtasun-espazioak sortzen eta autonomia pertsonala eta lidergoa bultzatzen.

30. artikulua. Elkarten aitortza eta parte-hartzea.

Nafarroako Gobernuak baliozko solaskidetzat hartuko ditu Administrazio Publikoarekiko komunikazioetan eta informazio- eta ezagutza-trukean, Nafarroan arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako borrokan lan egiten duten elkarteak, batez ere pertsona arrazializatuen edo gutxiengo etnikoetako parte-hartze adierazgarria eta nabarmena dutenak.

Foru Administrazio Publikoak elkarteek eremu publikoan parte hartzeko guneak sustatuko ditu.

II. TITULUA Erreparazioa

31. artikulua. Justizia errestitutiboa.

1. Nafarroako Gobernuak justizia errestitutiboko mekanismoak erabil daitezten sustatuko du, arrazakeriaren eta xenofobiaren ondorioen prebentzio eta erreparaziorako tresna nagusi gisa.

2. Nafarroako Gobernuak auzitegi barruko informazioa eta bitartekaritza bermatuko ditu, Doako Justiziaren Erregelamenduan ezarritako baldintzetan, eta, oro har, bideratuko ditu bitartekaritza eta jardunbide errestitutibo eta komunitarioak, dagokion erregulazioan ezarritakoren arabera.

32. artikulua. Neurri espezifikoak.

1. Nafarroako Gobernuak egia- eta adiskidetzeko-prozesu bat bultzatuko du ijito herriarekiko. Prozesu horretan, erreparazio-politika espezifikoa, neurgarriak eta ebaluagarriak ezarriko dira.

2. Nafarroako Gobernuak erreparazio eta aitortza neurriak sustatuko ditu Afrikako pertsona beltz esklabizatuen Atlantikoan zeharreko salerosketak eta kolonizazioak eragindako kaltearen inguruan.

33. artikulua. Auzi estrategikoak.

Nafarroako Gobernuak, migrazio-politika gaitan eskumena duen departamentuaren bitartez, auzi estrategikoen prozesuak bultzatzen ahaliko ditu nazioarteko organismoetan. Nafarroako Gobernuak prozesu horien berri emanen du sare sozialen eta plataformen bidez.

Azken xedapenetako lehena. Erregelamendu bidezko garapenerako gaikuntza.

Ahalmena ematen zaio Nafarroako Gobernuari foru lege honetan xedatutakoa garatzeko behar diren xedapen guztiak emateko.

Azken xedapenetako bigarrena. Indarra hartzea.

Foru lege honek Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratu eta biharamunean hartuko du indarra.
